

Δηλητηριασμένα δολώματα απειλούν ένα άκακο γεράκι

25

Διαδικασία

Διαβάστε την παρακάτω αληθινή ιστορία με τους μαθητές/τριες και χρησιμοποιείτε την σαν αφορμή για μια γενικότερη συζήτηση. Μπορείτε σε κάθε παράγραφο να κάνετε παύσεις στην ανάγνωση και να ζητάτε από τα παιδιά να μαντέψουν τη συνέχεια της ιστορίας πριν συνεχίσετε. Προσπαθήστε να ανακαλύψετε μαζί τους ποιες κοινωνικές ομάδες πιθανά εμπλέκονται στην υπόθεση, ποια προληπτικά μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν και τι μπορεί ο καθένας μας να κάνει ως πολίτης για να βοηθήσει. Στο τέλος της ιστορίας θα βρείτε κάποιες δικές μας σκέψεις κι ιδέες για δράση που ίσως σας βοηθήσουν, καθώς και κάποιες απαραίτητες και αναγκαίες οδηγίες σε περίπτωση που θα βρείτε δηλητηριασμένο ζώο.

Ομαδική δραστηριότητα

Κανένα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Κάθε παιδί να κατανοήσει τις αρνητικές επιπτώσεις από την παράνομη χρήση των φυτοφαρμάκων, να είναι σε θέση να αντιδράσει σωστά σε περίπτωση εύρεσης νεκρών ή ανήμπορων ζώων στην ύπαιθρο και να αναλάβει πρωτοβουλίες ενημέρωσης.

Λίγα λόγια
33

Διαβάζεται στα παιδιά το ιστορικό ενός αληθινού περιστατικού δηλητηρίασης Μαυροπετριτών από παράνομη χρήση φυτοφαρμάκων σαν αφορμή για μια σχετική συζήτηση. Δίνονται επίσης οδηγίες σε περιπτώσεις που θα βρεθεί ένα νεκρό ή ένα ζώο που χρειάζεται βοήθεια.

Προσοχή: Οι οδηγίες απευθύνονται μόνο σε ενήλικες.

Επισημάνετε και τονίστε με ιδιαίτερη έμφαση στους μαθητές σας την ανάγκη να φωνάξουν κάποιον ενήλικα σε περίπτωση που βρουν οι ίδιοι νεκρά ή ανήμπορα πουλιά.

Δηλητηριασμένα δολώματα απειλούν ένα άκακο γεράκι

ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Το καλοκαίρι του 1999 έφτασαν στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης 11 Μαυροπετρίτες. Δυστυχώς δεν έφτασαν πετώντας, αλλά κάποιοι τους βρήκαν να ψυχορραγούν και τους μετέφεραν εκεί για να τους γλιτώσουν. Εκτιμήθηκε ότι τα πουλιά παρουσίαζαν συμπτώματα δηλητηρίασης και τους παρήχθησαν οι πρώτες βοήθειες πριν πάρουν το δρόμο τους για το Ελληνικό Κέντρο Περιθαλψής Άγριων Ζώων. Το ίδιο καλοκαίρι ο Dr. Dietrich Ristow, που ασχολείται επιστημονικά με τη μελέτη του Μαυροπετρίτη στην Ελλάδα πάνω από 30 χρόνια, ανακάλυψε κάτι πρωτοφανές: ένα Μαυροπετρίτη νεκρό στη φωλιά καθώς κλωσούσε. Ακόμη χειρότερα, τη χρονιά εκείνη, στην αποικία που ο ίδιος παρακολουθεί από το 1965, οι νεοσσοί που κατάφεραν να πετάξουν ήταν δυστυχώς κατά 30% λιγότεροι σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές, ενώ και ο συνολικός πληθυσμός εμφάνιζε πτωτική τάση κατά 15% τα δύο τελευταία χρόνια!

Η εξήγηση του παράδοξου αυτού φαινομένου ήρθε σύντομα από τη διάγνωση του εργαστηρίου της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κρήτης που πραγματοποίησε νεκροψίες στα γεράκια που τελικά πέθαναν. Αιτία θανάτου; Ένα εντομοκτόνο που βρέθηκε σε υψηλή συγκέντρωση στον οργανισμό τους και το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως για την καταπολέμηση εντόμων που προκαλούν ζημιές σε καλλιέργειες. Εκείνο το καλοκαίρι μάλιστα ένα έντομο που λέγεται Ευδεμίδα (*Lobesia botrana*) προκάλεσε μεγάλες καταστροφές στα αμπέλια κι αυτές προκάλεσαν με τη σειρά τους πανικό στους καλλιεργητές που ράντισαν 5-6 φορές (αντί για 3-4 φορές όπως έκαναν άλλες χρονιές) για να σώσουν ότι μπορούσαν. Η πρώτη εξήγηση λοιπόν για το θάνατο των Μαυροπετρίτων φάνηκε να είναι η δηλητηρίαση από ψεκασμένα έντομα που έφαγαν. Κι αυτό γιατί εκτός από την Ευδεμίδα ψεκάστηκαν βέβαια κι άλλοι οργανισμοί όπως ακρίδες, σκαθάκια, μυρμηγκία και μικρά πουλιά όπως οι Φυλλοσκόποι που κυνηγούν έντομα στους αμπέλους. Όμως κάποια ερωτήματα παρέμεναν αναπάντητα. Δεδομένου ότι το συγκεκριμένο εντομοκτόνο παραλύει τα έντομα σε ελάχιστο χρόνο, πως κατάφεραν οι Μαυροπετρίτες να τα πιάσουν αφού τα κυνηγούν και τα τρώνε μόνο στον αέρα; Υπολογισμοί έδειξαν ότι ο κάθε Μαυροπετρίτης θα έπρεπε να φάει αμέσως μετά τον ψεκασμό περίπου 60 ετοιμοθάνατες ακρίδες για να δηλητηριαστεί θανατηφόρα, αριθμός πολύ μεγάλος για το μικρό αυτό γεράκι και σενάριο μάλλον απίθανο. Επίσης, εάν έτρωγε έναν ετοιμοθάνατο Φυλλοσκόπο, αφενός θα χόρταινε και θα σταματούσε να κυνηγάει, κι αφετέρου η ποσότητα του δηλητηρίου δεν θα ήταν ικανή να τον θανατώσει, δεδομένου ότι το συγκεκριμένο φυτοφάρμακο δε βιοσυσσωρεύεται. Τότε πως έφτασε το εντομοκτόνο σε τόσο μεγάλες συγκεντρώσεις στο σώμα των Μαυρο-

πετρίτων; Οι επιστήμονες χρειάζονταν απαραίτητα περισσότερα στοιχεία για να βρουν τι πραγματικά συνέβαινε.

Το επόμενο καλοκαίρι διοργανώθηκε στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, μια δημόσια παρουσίαση τόσο για την ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση του κοινού, όσο και για την αναζήτηση πληροφοριών και την άμεση βοήθεια από τους πολίτες. Για να διαλευκανθεί το μυστήριο, ήταν πλέον αναγκαίο, να προσκομισθούν στο εξής άμεσα στο Μουσείο όλα τα τυχόν νεκρά ή ετοιμοθάνατα δηλητηριασμένα πουλιά. Ήταν προφανές ότι πολύ περισσότερα πουλιά είχαν πεθάνει, αλλά δεν έφτασαν ποτέ στα χέρια των ειδικών, δεδομένου ότι οι ευαισθητοποιημένοι πολίτες κινητοποιούνται ευκολότερα για τη σωτηρία ενός ζώου που ψυχορραγεί από ότι για ένα νεκρό, αφού δεν μπορούν να φανταστούν την χρησιμότητα του για εργαστηριακές εξετάσεις ή οτιδήποτε άλλο.

Πράγματι η εκδήλωση αυτή έριξε τελικά φως στην υπόθεση. Αντιπρόσωπος της εταιρείας που διακινεί το συγκεκριμένο εντομοκτόνο ανέφερε ότι η εταιρεία του είχε πρόσφατα ενημερωθεί ότι έλληνες αγρότες χρησιμοποιούν παράνομα το σκεύασμα σαν δόλωμα για τη θανάτωση ειδών που θεωρούν «επιβλαβή». Διαλύματα υψηλής συγκέντρωσης τοποθετούνται στην ύπαιθρο με στόχο αδέσποτα σκυλιά, γάτες, κουνάβια κι αρουραίους. Μάλιστα κάποιοι αγρότες είχαν αναφέρει ότι το φάρμακο είναι τόσο δραστικό που τα θύματα βρίσκονταν νεκρά δύο μόλις μέτρα από το δηλητήριο! Η εταιρεία σκεφτόταν μετά από αυτά, να προσθέσει ένα μικρό συστατικό στο εντομοκτόνο, ώστε να αποτρέπει διάφορα άλλα ζώα που πέφτουν θύματά του να το πίνουν.

Έτσι τελικά η αλήθεια αποκαλύφθηκε: οι διψασμένοι Μαυροπετρίτες είχαν πιει προφανώς το ισχυρό δηλητήριο, αν και δεν προοριζόταν γι αυτούς. Μάλιστα και στοιχεία της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας Κρήτης επιβεβαίωσαν την υπόθεση: τα πουλιά έφτασαν ετοιμοθάνατα στα χέρια των ειδικών μετά από τις πιο ζεστές και απάνεμες μέρες του καλοκαιριού, όταν αυτά είχαν το νερό περισσότερη ανάγκη.

Κάποια επιπλέον στοιχεία:

- Το συγκεκριμένο εντομοκτόνο αποικοδομείται γρήγορα στο περιβάλλον και δεν βιοσυσσωρεύεται όπως το DDT. Όμως παραμένει στη μισή από την αρχική του συγκέντρωση στα φύλλα των φυτών για 3-7 μέρες, στο έδαφος για 30 μέρες, στα υπόγεια νερά για 170 μέρες και στα επιφανειακά νερά για 262 μέρες!
- Η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων αποτελεί παράνομη πράξη και προβλέπονται αυστηρότατες κυρώσεις από τον νόμο 721/77 και το Π.Δ. 115/77 του Υπουργείου Γεωργίας για τους παραβάτες.

Δηλητηριασμένα δολώματα απειλούν ένα άκακο γεράκι

ΣΣ ΣΚΕΦΤΟΥΜΕ...

Με βάση την αληθινή ιστορία σκεφτείτε:

Αν τα αγροχημικά φάρμακα απειλούν το Μαυροπετρίτη, ποιοι ευθύνονται για το πρόβλημα; Αγρότες που χρησιμοποιούν συστηματικά φυτοφάρμακα ή κάποιοι που παράνομα χρησιμοποιούν δηλητηριασμένα δολώματα εναντίον ζώων που προκαλούν ζημιές; Κατά πόσο ευθύνονται οι γεωπόνοι που προτείνουν τα φυτοφάρμακα χωρίς να επιστήσουν την προσοχή στην επικινδυνότητά τους ή οι ιδιοκτήτες καταστημάτων γεωργικών φαρμάκων που τα προμηθεύουν σε οποιονδήποτε τα ζητήσει; Ακόμη, τι μερίδιο ευθύνης έχει το Κράτος που δεν εφαρμόζει την αυστηρή νομοθεσία κατά της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων κι επιτρέπει στις εταιρείες να πουλούν δηλητηριώδεις ουσίες χωρίς τα απαραίτητα συνταγολόγια; Μήπως ευθυνόμαστε όλοι μας που αδιαφορούμε για την χρήση των αγροχημικών στα γεωργικά προϊόντα που καταναλώνουμε;

Πάντως μπορούμε σίγουρα κι όλοι εμείς να βοηθήσουμε εάν:

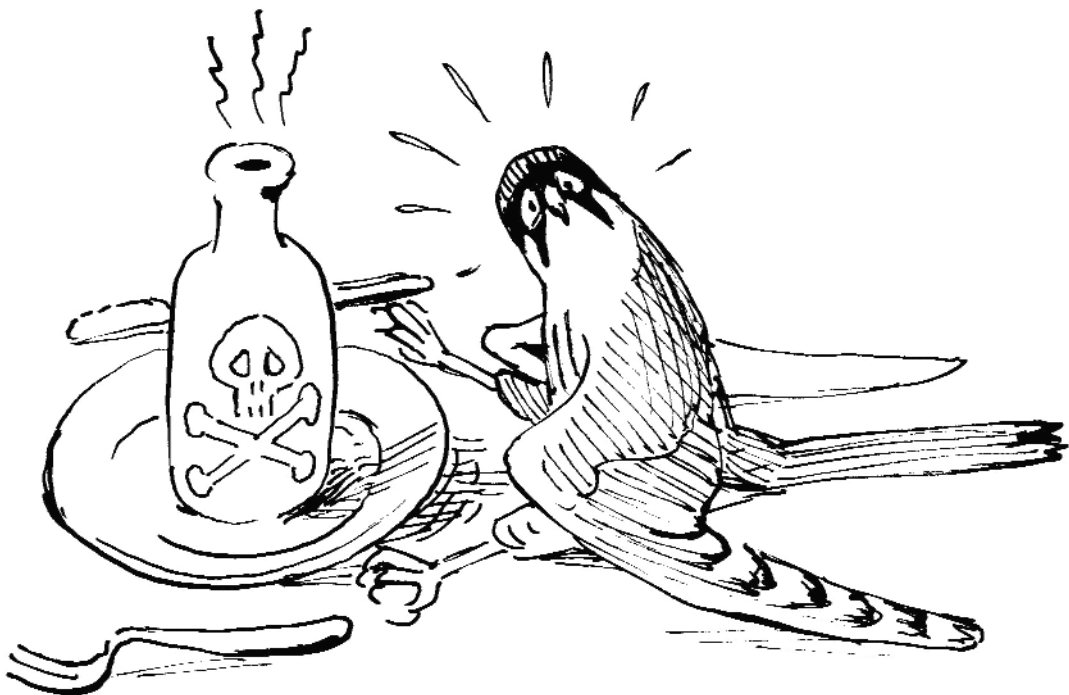
α) είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί όταν αγοράζουμε και χρησιμοποιούμε φυτοφάρμακα,

β) διαβάζουμε πάντα για τους κινδύνους που υπάρχουν από τη χρήση των φυτοφαρμάκων για τον άνθρωπο, τα ψάρια, τα πουλιά και τα ωφέλιμα έντομα (π.χ. μέλισσες),

γ) χρησιμοποιούμε τα φυτοφάρμακα μόνο για την προστασία της παραγωγής μας, τηρώντας πάντα τις επιτρεπόμενες δοσολογίες,

δ) ψάχνουμε πάντα για εναλλακτικές, περισσότερο ακίνδυνες, λύσεις ενώ τέλος

Πώς όμως μπορούμε να βοηθήσουμε άμεσα αν εντοπίσουμε πρόβλημα στην περιοχή μας; Μια καλή ιδέα π.χ. ίσως είναι η έκδοση μιας ενημερωτικής αφίσας ή ενός φυλλαδίου για το τι πρέπει να κάνει κανείς αν βρει ένα δηλητηριασμένο ζώο ή η οργάνωση μιας ομιλίας για το θέμα όπου θα μπορούσαν να προσκληθούν ομιλητές, ειδικοί επιστήμονες από διάφορους τομείς (υψηλεσιακοί παράγοντες, κτηνιατρικές υπηρεσίες κ.α). Μην ξεχνάτε ότι για τη διατήρηση του περιβάλλοντος είναι απαραίτητη η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου και ότι τέτοιου είδους πρωτοβουλίες είναι ιδιαίτερα επιτυχημένες όταν εμπλέκουν άμεσα τη νέα γενιά και τους μαθητές.

Δηλητηριασμένα δολώματα απειλούν ένα άκακο γεράκι

+ ΒΗΜΑΤΑ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Προσοχή
Οι οδηγίες απευθύνονται μόνο σε ενήλικες

ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΝΕΚΡΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

1. Καλέστε τον τοπικό αγροτικό κτηνίατρο, το Δασαρχείο ή την Αστυνομία.
2. Απομακρύνετε τα παιδιά από τον τόπο όπου βρέθηκαν τα νεκρά πτηνά και απαγορεύστε τους να αγγίξουν οτιδήποτε εκεί κοντά, ακόμη και το χώμα.
3. Αν παρόλα αυτά κάποιο παιδί αγγίξει το νεκρό πτηνό θα πρέπει να πλύνει καλά τα χέρια και να αποφύγει την επαφή με τα μάτια και το στόμα.
4. Χωρίς να πειράξετε τίποτα, καταγράψτε ό,τι βλέπετε (δηλαδή αριθμό νεκρών πτηνών, περιοχή, ύπαρξη δολωμάτων κλπ) και βγάλτε φωτογραφίες.
5. Εάν οι αρμόδιες αρχές δεν μπορούν να έρθουν άμεσα στο χώρο του συμβάντος και χρειάζεται να συλλέξετε εσείς τα πτηνά, φορέστε γάντια και μάσκες και χρησιμοποιήστε πλαστικές σακούλες σκουπιδιών μιας χρήσης (ποτέ γυάλινα σκεύη). Μπορείτε επίσης να συλλέξετε τα δολώματα, νερό ή επιφανειακό χώμα.
6. Γράψτε στην κάθε σακούλα την περιοχή, την ημερομηνία και το περιεχόμενο της.
7. Στείλτε τα υλικά στον τοπικό κτηνίατρο (χρησιμοποιήστε παγοκύστες εάν χρειάζεται να τα διατηρήσετε σε χαμηλή θερμοκρασία).
8. Αν είναι δυνατόν, συλλέξτε όλα τα νεκρά ζώα για να αποφευχθεί πιθανός δευτερογενής δηλητηριασμός άλλων ζώων και συμβουλευτείτε τον τοπικό κτηνίατρο για την ταφή ή καύση τους σε ασφαλή χώρο.

ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΥΡΕΣΗΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΕΝΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

1. Συλλέξτε προσεκτικά κι όσο το δυνατό ταχύτερα το τραυματισμένο ζώο. Σε περίπτωση που πρόκειται για αρπακτικά, μεγάλα ή σχετικά δραστήρια πουλιά ρίξτε πρώτα πάνω τους ένα ύφασμα.
2. Μην κρατάτε στα χέρια σας το τραυματισμένο πτηνό παραπάνω από όσο χρειάζεται. Βάλτε το σε ένα ευρύχωρο χαρτόκουτο, αφού θα έχετε ανοίξει πολλές μικρές τρύπες και το έχετε στρώσετε με εφημερίδες.
3. Τοποθετήστε το κουτί σε ήσυχο, σκοτεινό, ζεστό ή δροσερό χώρο (ανάλογα με την εποχή), μακριά όμως από μικρά παιδιά και κατοικίδια ζώα.
4. Μην του δώσετε τίποτα να φάει ή να πιει πριν τηλεφωνήσετε για παροχή οδηγιών πρώτων βοηθειών σε κάποιο κέντρο περίθαλψης.
5. Αποφύγετε τυχόν άσκοπη ταλαιπωρία του (επίδειξη, συνεχή ενόχληση, προσπάθεια ταΐσματος, ποτίσματος κ.τ.λ.)
6. Απευθυνθείτε αμέσως στα παρακάτω τηλέφωνα:
 - ΑΘΗΝΑ: Σταθμός Πρώτων Βοηθειών Συλλόγου Φίλων ΕΚΠΑΖ (Καλλιθέα): 210-9510075
 - ΑΘΗΝΑ: Παράρτημα Κέντρου Περίθαλψης "ΑΛΚΥΟΝΗ": 210-2019922
 - ΑΙΓΙΝΑ: Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Αγρίων Ζώων-ΕΚΠΑΖ: 22970 31338
 - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Παράρτημα Θεσσαλονίκης ΕΚΠΑΖ: 2310-724969
 - ΛΕΣΒΟΣ: Ζωοκομείο Λέσβου (Αγ. Παρασκευή Λέσβου): 22530-32006
 - ΜΑΓΝΗΣΙΑ: Σταθμός Προστασίας και Βοήθειας Αγρίων Ζώων και Πουλιών ΣΠΒΑΖΠ (Ν. Ιωνία Μαγνησίας): 24210-80483
 - ΠΑΡΟΣ: Κέντρο Περίθαλψης "ΑΛΚΥΟΝΗ": 22840-22931
 - ΦΘΙΩΤΙΔΑ: Σύλλογος "ΣΟΛΩΝ" (Μακρακώμη): 22360-22914